

Littafin Daniyel — Na Uku

Wahayi Biyu

Jeff Pippenger

2023-11-25

A halin yanzu muna magana ne a kan “sau bakwai” na Lawiyawa ashirin da shida a cikin littafin Daniyel. An boye wannan ga waɗanda suka zaɓi su rufe idanunsu, amma yana nan ga waɗanda suke son su gani. Za mu fara daga Daniyel sura ta takwas, aya ta goma sha uku.

Sa'an nan na ji wani mai tsarki yana magana, sai wani mai tsarki kuma ya ce wa wancan mai tsarki wanda yake magana, Har yausha ne wahayin game da hadayar yau da kullum, da zunubin da ke kawo kufai, wanda yake miƙa duka Wuri Mai Tsarki da rundunar mutane domin a tattake su a karkashin kafa? Daniyel 8:13.

Ayarka ta fara da kalmar “sa'an nan,” kuma tana nuna bambanci tsakanin wahayin tarihin annabci da Daniyel ya riga ya gani a cikin ayoyi goma da suka gabata. Aya ta ɗaya da ta biyu na surar suna bayyana shekarar da Daniyel ya karɓi wahayin, kuma suna kuma nuna cewa ya karɓe shi a bakin kogin Ulai. Daga aya ta uku zuwa aya ta goma sha biyu, ya “ga” wahayin tarihin annabci. “Sa'an nan” ya “ji” wata tattaunawa ta samaniya wadda ta ƙunshi tambaya da amsa. A aya ta goma sha biyar, ya fara neman abin da wahayin tarihin annabci da ya riga ya “gani” yake wakilta. Yana da muhimmanci ƙwarai a gane bambancin da ke tsakanin wahayin da Daniyel ya “gani” a ayoyi na uku zuwa na goma sha biyu, da kuma tattaunawar samaniya, wadda ya “ji”—gama wahayi biyu ne dabam.

Amma albarka tã tabbata ga idanunku, gama suna gani; da kunnuwanku, gama suna ji. Matta 13:16.

Tambayar da ke cikin aya ta goma sha uku ita ce, “Har yausha ne wannan wahayi zai kasance,” kuma kalmar da aka fassara da “wahayi” kalma ce dabam ta Ibrananci da wadda aka fassara da “wahayi” a aya ta goma sha shida.

Sai na ji muryar wani mutum daga tsakanin gaɓoɓin kogin Ulai, wadda ta yi kira, ta ce, Jibrilu, ka sa mutumin nan ya fahimci wahayin. Daniyel 8:16.

Ta wajen fassara kalmomin Ibraniyanci guda biyu mabambanta zuwa kalmar Ingilishi guda ɗaya “vision,” aka sa “sau bakwai” na Littafin Lawiyawa ashirin da shida suka zama “boyayyu a fili”. Masu nazarin Littafi Mai Tsarki waɗanda suke gamsuwa da yin dubi na sama-sama kaɗai, suna ɗaukar waɗannan kalmomin Ibraniyanci guda biyu mabambanta a matsayin kalma ɗaya; amma suna yin haka ne cikin haɗarinsu na kansu.

“Yin wa abin shafa a sama kawai ba zai yi amfani sosai ba. Ana buƙatar bincike mai zurfi tare da nazari na gaskiya, mai tsanani, kuma mai wahala domin a fahimce shi. Akwai gaskiya a cikin Kalmar da take kamar jijiyoyin ma'adani mai daraja da aka boye a karkashin ƙasa. Ta wurin haka domin su, kamar yadda mutum yake haka domin zinariya da azurfa, ana gano

taskokin da aka boye. Ka tabbata cewa hujjar gaskiya tana cikin Nassi kansa. Wani nassi shi ne mabudin bude sauran nassosi. Ma'ana mai yalwa kuma boyayya Ruhu Mai Tsarki na Allah ne yake bayyana ta, yana sa Kalmar ta zama bayyananniya ga fahimtarmu: 'Shigar kalmominka tana ba da haske; tana ba marasa wayo fahimta.'" Fundamentals of Christian Education, 390.

An sanar da mu cewa "kowace gaskiya tana da tasirinta" a cikin Maganar Allah, kuma idan muka zaɓa mu yi watsi da gaskiyar cewa akwai kalmomin Ibrananci biyu mabambanta da aka fassara da "wahayi" a sura ta takwas, to mu ne ke da alhakin jawo wa kanmu makantakar Laodikiya. Karin maganar dadaddé ya ce, "babu waɗanda suka fi makanta kamar waɗanda ba sa so su gani."

"Littafi Mai Tsarki ya kunshi dukan ka'idojin da mutane suke bukata su fahimta domin su cancanta ko dai ga wannan rayuwa ko kuwa ga rayuwa mai zuwa. Kuma waɗannan ka'idoji dukan mutane za su iya fahimtarsu. Babu wanda yake da ruhun yaba wa koyarwarsa da zai karanta ko da aya guda daga Littafi Mai Tsarki ba tare da ya sami wani tunani mai taimako daga gare ta ba. Amma koyarwa mafi daraja ta Littafi Mai Tsarki ba a samunta ta wurin nazari na lokaci-lokaci ko marar alaƙa da juna. Babban tsarinsa na gaskiya ba a gabatar da shi ta yadda mai karatu mai gaggawa ko marar kula zai iya gane shi ba. Da yawa daga cikin taskokinsa suna boye nesa a karkashin saman abu, kuma ba za a iya samunsu ba sai ta bincike mai himma da kofari na ci gaba. Gaskiyar da take haɗuwa ta zama wannan babban cikakken abu dole ne a binciko ta a kuma tattara ta, 'a nan kaɗan, can kaɗan.' Ishaya 28:10."

"Sa'ad da aka binciko su haka kuma aka tattaro su wuri guda, za a ga cewa sun dace da juna daidai kwari. Kowanne Linjila kari ne ga sauran, kowace annabci bayani ne ga wata, kowace gaskiya bunkasa ce ta wata gaskiyar. Misalai na tsarin Yahudawa ana bayyana su sarai ta wurin bishara. Kowace ka'ida a cikin maganar Allah tana da matsayinta, kowace hujja kuma tana da ma'anarta. Kuma cikakken ginin, a cikin tsari da aiwatarwa, yana ba da shaida ga Mawallafinsa. Irin wannan gini babu wata hankali da za ta iya kirƙirarsa ko tsara shi sai na Madawwami." Education, 123.

Kalmar "wahayi" ta bayyana sau goma a cikin sura ta takwas ta littafin Daniyel, amma waɗannan lokuta goma sun kunshi kalmomin Ibrananci guda biyu dabam, kuma ma'anonin waɗannan kalmomin ba ɗaya ba ne. Da a ce suna nufin abu ɗaya ne, da Daniyel ya yi amfani da ɗaya daga cikin waɗannan kalmomi kawai a cikin dukkan lokuta goman. Daniyel ya rubuta kalmomi biyu, domin kowace daga cikin waɗannan kalmomi biyu tana da nata ma'ana, kuma ɗaya tana wakiltar wahayin da Daniyel ya "gani", ɗayan kuma wahayin da ya "ji". A aya ta goma sha uku, kalmar da aka fassara da "wahayi" ita ce châzôn, kuma ma'anarta ita ce "gani", ko kuma "wahayi", "mafarki" ko "zance na annabci". Ina kiranta "wahayin tarihin annabci" bisa ga ma'anarta da kuma yadda Daniyel ya yi amfani da ita.

A aya ta ɗaya ta Daniyel sura ta takwas, Daniyel ya ce, "wani wahayi ya bayyana gare ni," kuma a aya ta biyu ya faɗa sau biyu cewa ya "gani a cikin wahayi." Sa'an nan a aya ta goma sha uku, aka gabatar da tambaya cewa, "har yausha ne wahayin zai kasance?" Duk waɗannan amfani na kalmar Ibrananci ɗaya ne, "châzôn." Sa'an nan a aya ta goma sha biyar, mun zo ga wataƙila lokaci mafi muhimmanci da Daniyel ya yi amfani da wannan kalma ɗaya ɗin, domin ya ce, "sa'ad da ni"... "na ga wahayin kuma na nemi ma'anarsa." Bayan Daniyel ya ga wahayin châzôn, ya so ya fahimci

abin da yake nufi. Wannan gaskiya ce da take da babban tasiri a kan boyewar “lokatai bakwai” na Lawiyawa ashirin da shida a cikin surar.

Ya kuma yi amfani da kalmar châtôn a ayoyi na goma sha bakwai da na ashirin da shida. Kalmar “wahayi” ta bayyana sau goma a sura ta takwas ta littafin Daniyel, kuma kalmar châtôn tana wakiltar bakwai daga cikin wadannan bayyanuwa. Daniyel ya yi amfani da ɗaya kalmar Ibrananci da ake fassarawa da “wahayi” sau huɗu. Waccan ɗaya kalmar Ibranancin ita ce mar’eh, kuma ma’anarta ita ce “bayyanar siffa”.

An sami châtôn sau bakwai a cikin sura ta takwas ta Daniyel, kuma an sami mar’eh sau huɗu; kuma tare suna wakiltar sau goma da kalmar Turanci “vision” ta bayyana a cikin sura ta takwas ta Daniyel. Bakwai da huɗu goma sha ɗaya ne, domin a ɗaya daga cikin lokutan da Daniyel ya yi amfani da kalmar mar’eh, an fassara ta daidai kamar yadda aka ayyana ta; gama a aya ta goma sha biyar, sa’ad da Daniyel “ya nemi ma’anar” wahayin châtôn na tarihin annabci, sai “ya tsaya a gabansa” “mai kama da mutum.” Kalmar “appearance” ita ce mar’eh. Saboda haka, Daniyel ya yi amfani da mar’eh sau huɗu a cikin Daniyel 8, kuma an fassara ta sau ɗaya bisa ga ma’anarta ta farko ta “appearance,” sauran sau uku kuma an fassara ta da “vision.”

Ba na ba da shawarar wani suka ga mutanen da suka fassara Littafi Mai Tsarki na King James ba. Duk da haka, ya kamata a lura cewa a aya ta goma sha uku ne aka sami kalmar da aka kara kaɗai a cikin Littafi Mai Tsarki na King James (hadaya), wadda wahayi ya bayyana a sarari cewa, “ba ta cikin rubutun.” Wahayi ya kara bayyana cewa an “kara” wannan kalma ne “ta wurin hikimar ɗan adam.” A cikin wannan babi ɗaya kuma, an fassara kalmomi biyu dabam na Ibrananci da kalma guda ɗaya ta Turanci. Dalilin da ya sa yake da muhimmanci kwarai a gane bambancin da ke tsakanin wadannan kalmomi biyu yana da matuƙar muhimmanci.

Kuma ya faru, sa’ad da ni, ni ma Daniyel, na ga wahayin, kuma na nemi ma’anarsa, sai ga shi, wani ya tsaya a gabana kamar kamannin mutum. Kuma na ji muryar mutum daga tsakanin gabar kogin Ulai, wadda ta yi kira, ta ce, Jibra’ilu, ka sa wannan mutum ya fahimci wahayin. Daniyel 8:15, 16.

Yayin da Daniyel yake “neman ma’ana” ta “wahayin châtôn” da ya riga ya “gani,” Almasihu ya sanar da Jibra’il ya “sa” Daniyel ya fahimci “wahayin mar’eh” da ya riga ya “ji.” Daniyel yana so ya fahimci wahayin tarihin annabci, amma Almasihu, wanda aka bayyana a aya ta goma sha uku a matsayin Palmoni (wancan tsarkake wanda ya yi magana), ya umarci Jibra’il ya sa Daniyel ya fahimci “wahayin mar’eh,” ba “wahayin châtôn” ba. A ayoyi na goma sha biyar da goma sha shida, manufar da aka bayyana game da Jibra’il ita ce ya sa Daniyel ya fahimci “wahayin mar’eh,” wato kalmar da aka fassara da “wahayi” mai nufin “bayyanuwa,” ba wahayin tarihin annabci da Daniyel yake son fahimta ba. Ba tare da gane aikin da aka ɗora wa Jibra’il ba, “sau bakwai” na Littafin Firistoci ashirin da shida yana boye a fili.

A aya ta ashirin da shida, kalmomin Ibrananci guda biyu da aka fassara da “wahayi” suna cikin aya ɗaya, kuma ayar ta zama ɗaya daga cikin maɓallan farko wajen buɗe gaskiyar shaidar Daniyel game da “lokuta bakwai.”

Kuma wahayin yamma da safiya da aka fada gaskiya ne; saboda haka ka rufe wahayin; gama zai kasance na kwanaki masu yawa. Daniyel 8:26.

A aya ta ashirin da shida, “wahayin maraice da safiya” shi ne wahayin mar’eh, ma’ana “bayyanar abu”, amma wahayin da za a “rufe”, shi ne wahayin chazôn na tarihin annabci. Maganar “maraice da safiya” ita ce ke warewa tare da tantance bambancin da ke tsakanin wahayi biyun. Haka take yi ta wajen wani farin misali na abin da bangaren dan-adam ya taka a samar da Littafi Mai Tsarki. Wannan bangaren dan-adam ya kunshi annabawan da suka rubuta kalmomin Littafi Mai Tsarki, amma kuma da wadanda suka fassara Littafi Mai Tsarki. Littafi Mai Tsarki, kamar yadda yake ga Almasihu, yana wakiltar haduwar allahntaka da dan-adamtaka. Wannan dan-adamtaka ta sauko cikin tarihi, daga Adamu bayan ya yi zunubi har zuwa ga wadanda suka rubuta kuma suka fassara Littafi Mai Tsarki. Almasihu da Littafi Mai Tsarki dukansu Kalmar Allah ne, kuma Kalmar Allah mai tsabta ce, gama allahntakar wannan haduwa kullum tana rinjayar kowace irin kuntatawa da take akwai cikin jiki.

Bulusu, bawan Yesu Almasihu, wanda aka kira ya zama manzo, aka keke shi domin bisharar Allah, (wadda ya riga ya yi alkawarinta ta bakin annabawansa a cikin rubuce-rubucen tsarkaka,) game da Dansa Yesu Almasihu Ubangijinmu, wanda aka haifa daga zuriyar Dawuda bisa ga jiki. Romawa 1:1–3.

Furucin nan “maraice da safiya” ana samunta sau da yawa a cikin Maganar Allah, kuma kullum ana fassara ta da “maraice da safiya,” kamar yadda yake a aya ta ashirin da shida, kuma kamar yadda ake yawan fassara ta a cikin labarin halitta a cikin Farawa, wanda yake maimaitawa yana cewa, “kuma maraicen da safiyar suka kasance...” A hakika, kuma kowane al’amari yana da tasirinsa (kuma wannan al’amari yana da muhimmanci kwarai a gane shi), wuri kadai a cikin Littafi Mai Tsarki inda furucin nan “maraice da safiya” ba a fassara shi da “maraice da safiya” (kamar yadda yake a aya ta ashirin da shida), shi ne a aya ta goma sha huɗu ta Daniyel takwas. A can, kuma a can kadai cikin Maganar Allah, an fassara furucin nan “maraice da safiya” da kawai “kwanaki.”

Sai ya ce mini, Har kwana dubu biyu da dari uku; sa’an nan za a tsarkake Wuri Mai Tsarki. Daniyel 8:14.

Aya goma sha biyu daga baya, a cikin wannan sura ta Daniyel din, an fassara kalmar Ibrananci “maraice da safiya” kamar yadda ake fassara ta a koyaushe; amma a cikin ayar da ita ce ginshiƙi na tsakiya da tushen Adventism, an kawai fassara kalmar a matsayin “kwanaki.” Wane irin tasiri ne ya sa masu fassarar Littafi Mai Tsarki na King James suka yi irin wannan sabani bayyananne haka? Sun fassara kalmar a aya ta ashirin da shida daidai da kowane sauran wurin da wannan kalma ta bayyana a sauran Littafi Mai Tsarki. Amma aya goma sha biyu kafin aya ta ashirin da shida, wato a aya ta goma sha huɗu, dabi’arsu ta dan Adam ta dora wata kebantacciyar alama a kan amsar tambayar aya ta goma sha uku. Kuma tambayar aya ta goma sha uku ta kunshi kalma guda daya (hadaya), wadda bai kamata a kara wa Littafi Mai Tsarki ba. Allah ya so aya ta goma sha huɗu ta fito fili, ta hanya mai zurfi kwarai kuma ta musamman. Ta yin haka, Ya kuma bayyana abin da aka umurci Jibrilu ya sa Daniyel ya fahimta.

A aya ta sha shida, Yesu ya umarci Jibra'il ya sa Daniyel ya fahimci wahayin mar'eh, duk da cewa Daniyel yana neman ya fahimci wahayin châzôn na tarihin annabci. Aya ta ashirin da shida ta ce “wahayin maraice da safiya wanda aka fadâ” “gaskiya ne.” Wahayin châzôn ya kasance “gani” na annabci, amma wahayin mar'eh “an fadâ” ne, domin an furta shi. An furta shi a aya ta goma sha huɗu sa'ad da Palmoni ya ce “har maraice da safiya dubu biyu da ɗari uku; sa'an nan za a tsarkake Wuri Mai Tsarki.” Aya ta ashirin da shida ta yi amfani da furucin “maraice da safiya,” yayinda take bayyana shi a matsayin wahayin da “aka fadâ” domin ta nuna bambanci tsakanin wahayi biyu a cikin Daniyel sura ta takwas. Wahayin tarihin annabci da Daniyel ya “gani”, kuma wanda Daniyel yake so ya fahimta, ya bambanta da wahayin da “aka fadâ” wanda Daniyel ya “ji”. Mafi muhimmanci, wahayin da Daniyel ya “ji” shi ne wahayin da Jibra'il zai ba Daniyel fahimtarsa a kai.

Mutuntakar da ya yi tarayya cikin rubuta Littafi Mai Tsarki Mai Tsarki ya rubuta kalmar “wahayi” sau goma a cikin sura ta takwas ta Daniyel, kuma ta yin haka ta boye bambanci tsakanin wani wahayi da aka “gani” da wani wahayi kuma da aka “ji”. Ta yin haka, ta dushe muhimmancin da ke nuna cewa nufin Almasihu shi ne Daniyel ya fahimci wahayin da ya “ji”, fiye da fahimtar wahayin da ya “gani”. Yanzu za mu iya duban abin da Jibra'ilu yake yi domin ya cika aikin da aka dora masa.

Saboda haka ya matso kusa da inda nake tsaye; da ya iso kuwa, sai tsoro ya kama ni, na fãɗi rubda ciki. Amma ya ce mini, Ka fahimta, ya ɗan mutum; gama wahayin yana nufin lokacin karshe. To, sa'ad da yake magana da ni, sai na fada cikin barci mai nauyi, fuskata kuma tana duban kasa; amma ya taɓa ni, ya kuma tsayar da ni daidai. Sai ya ce, Ga shi, zan sanar da kai abin da zai faru a ƙarshen fushin nan; gama ƙarshen zai kasance a ƙayyadadden lokaci. Daniyel 8:17–19.

Yanzu Jibra'ilu ya fara aikinsa na sa Daniyel ya fahimci wahayin daruruwa dubu biyu da ɗari uku na maraice da safiya, wanda gaskiya ne. Da fari ya sanar da shi cewa wahayin tarihin annabci, wahayin châzôn, zai kasance a “lokacin karshe.” Sa'an nan, yayin da Daniyel yake cikin barcin annabci, Jibra'ilu ya taɓa Daniyel ya kuma tsayar da shi a tsaye. Ya sanar da shi, “Zan sa ka sani.”

Wannan ne abin da Palmoni (Almasihu) ya gaya wa Jibrilu ya yi, sa'ad da ya ce, “Jibrilu, ka sa wannan mutum ya fahimci wahayin mar'eh” na maraice da safiya. Jibrilu ya ce zai sa Daniyel “ya san abin da zai kasance a ƙarshen fushi.” Ga shi nan! A nan ne “lokuta bakwai” na Littafin Firistoci ashirin da shida suke! An boye shi ta wurin ainihin dabarar annabci wadda Jibrilu ya riƙa jagorantar annabawa su shaida akai-akai kuma su yi amfani da ita a rubuce-rubucensu! Wannan dabara ita ce “layi bisa layi, a nan kaɗan a can kuma kaɗan”.

A cikin littafin “Thoughts on Daniel and the Revelation”, na Uriah Smith (wanda ya kamata dukan Adventistoci, har ma da makwabtansu, su saba da shi), Smith ya yi sharhi a kan ayoyi na goma sha bakwai zuwa goma sha tara na sura ta takwas ta Daniyel:

“Da wani furuci na gaba ɗaya cewa a lokacin da aka ƙaddara ƙarshe zai zo, kuma cewa zai sanar da shi abin da zai faru a ƙarshen ƙarshe na fushin, sai ya fara bayyana fassarar wahayin. Dole ne a fahimci fushin a matsayin yana rufe wani tsawon lokaci. Wane lokaci? Allah ya fadâ

wa mutanensa Isra'ila cewa zai zuba musu fushinsa saboda muguntarsu; kuma ta haka ya ba da umarni game da 'mugun shugaban Isra'ila marar tsarki.' 'Ka cire rawanin kai, ka tube kambin.... Zan rushe shi, zan rushe shi, zan rushe shi; kuma ba zai kara kasancewa ba, sai wanda hakkinsa ne ya zo; ni kuwa zan ba shi shi.' Ezekiel 21:25–27, 31.”

“Ga lokacin fushin Allah a kan mutanen alkawarinsa; lokacin da za a take Wuri Mai Tsarki da rundunar a farkashin kafa. An cire rawani, kuma aka dauke kambi, sa’ad da aka sa Isra’ila farkashin mulkin Babila. An sake kifar da shi ta hannun Mediyawa da Farisawa, an sake kuma ta hannun Helenawa, an sake kuma ta hannun Romawa, daidai da sau uku da annabi ya maimaita kalmar. Sai Yahudawa kuwa, bayan sun fi Almasihu, ba da daɗewa ba aka warwatsa su a faɗin duniya; kuma Isra’ila ta ruhaniya ta dauki matsayin zuriyar zahiri; amma suna farkashin ikon mulkokin duniya, kuma haka za su kasance har sai an sake kafa kursiyin Dawuda,—har sai Shi wanda shi ne magajinsa na gaskiya, Almasihu, Yariman salama, ya zo, sa’an nan za a ba shi shi. Sa’an nan fushin zai kare. Abin da zai faru a karshen karshe na wannan lokaci, mala’ikan zai yanzu sanar da Daniyel.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 201, 202.

“Fushin” da Smith yake ganewa ya fara ne sa’ad da Assuriyawa suka kai Manasse zuwa Babila a shekara ta 677 K.H. Abin takaici, Smith ya dauki kifar da Zedekiya a shekara ta 586 K.H. ya kuma sanya wannan a matsayin mafarin zamanin “fushin” na aya ta goma sha tara. Smith dai bai ko taɓo abin da yake nufi ba sa’ad da ayar ta ce “karshen karshe na fushin.” Ya dauke ta tamkar kawai “fushi” ne, alhali kuwa idan akwai “karshen karshe” na fushin, nahawu da hikimar tunani suna bukatar cewa akwai kuma, akalla, “karshen farko” na fushin. Smith ya san cewa shekaru saba’in na bautar talala sun fara ne da harin farko na Nebukadnezzar a kan Yehoyakim a shekara ta 606 K.H., amma ya kaddara cewa mafarin zamanin fushin shi ne hari na uku na Nebukadnezzar, wanda aka kai a kan Zedekiya, sarkin Yahuda na karshe.

“Ko da yake muna da cikakken bayani dalla-dalla game da farkon rayuwarsa [ta Daniyel] fiye da abin da aka rubuta game da ta kowane annabi dabam, duk da haka haihuwarsa da zuriyarsa an bar su cikin cikakkiyar duhu, sai dai cewa shi na zuriyar sarauta ne, mai yiwuwa daga gidan Dawuda, wanda a wannan lokaci ya riga ya yi yawa kwarai. Ya fara bayyana a matsayin ɗaya daga cikin bayi masu daraja na Yahuza, a shekara ta farko ta Nebukadnezzar, sarkin Babila, a farkon zaman bauta na shekaru saba’in, kafin haihuwar Almasihu 606. Irmiya da Habakkuk har yanzu suna furta annabce-annabcensu. Ezekiyel ya fara ba da jimawa ba bayan haka, sannan kaɗan daga baya, Obadiya; amma dukansu biyu sun kammala aikinsu shekaru kafin karshen doguwar rayuwa mai haske ta Daniyel. Annabawa uku kaɗai ne suka biyo bayansa, Haggai da Zakariya, waɗanda suka gudanar da aikin annabci na ɗan gajeren lokaci a lokaci guda, kafin haihuwar Almasihu 520–518, da Malakai, na karshen annabawan Tsohon Alkawari, wanda ya bunkasa na ɗan lokaci kaɗan wajen kafin haihuwar Almasihu 397.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 19.

Smith ya gane daidai cewa “fushin” da ke cikin aya ta goma sha tara lokaci ne. Ya kuma gane daidai cewa wannan lokaci shi ne tattake Wuri Mai Tsarki da runduna, bisa ga daidaito da Daniyel sura ta takwas aya ta goma sha uku, kuma ya kuma gane daidai cewa karshen lokacin shi ne 22 ga Oktoba, 1844.

Smith ya yi daidai a wani ɓangare, amma ya rasa gaskiya ta wajen yin abin da ya kasance halayyar yadda yake aiwatar da annabce-annabce. Ya bar tarihi ya jagoranci fassararsa game da kalmar annabci, maimakon ya bar kalmar annabci ta jagoranci fahimtarsa game da tarihi. Idan muka bari Littafi Mai Tsarki ya bayyana tarihin annabci, to, a sa'an nan muna da sahihan bayanai da za mu tunkari tarihi da su.

Littafi Mai Tsarki yana koyar da cewa duk wanda ya rinjayi mutum, bawan wannan ne.

Yayin da suke yi musu alkawarin 'yanci, su kansu bayi ne na ɓarna; gama duk wanda wani ya rinjaya, ga shi ne kuma ake mai da shi bawa. 2 Bitrus 2:19.

An kai Manassa bauta zuwa Babila a shekara ta 677 K.H. A can ne aka rinjayi Yahuza aka kuma kai shi cikin kangi. Wannan shi ne mafarin da aka wakilta a kan jadawalan 1843 da 1850 duka biyun, waɗanda Sister White ta amince da su a matsayin daidai. Smith ya fara tattakewar da aka ambata a Daniyel sura ta takwas, aya ta goma sha uku, da Zedekiya, sarkin Yahuza na ƙarshe. Zedekiya shi ne ƙarshen wani shari'a mai ci gaba, ba mafari ba. Sister White ta nuna cewa bautar Manassa a Babila ta kasance "lamuni" na abin da zai biyo baya. "Lamuni" kuwa shi ne biyan farko, kuma yana nuna farkon sayayya wadda take da sauran biyayyaki da za su biyo baya.

"Annabawa suka ci gaba da gargadinsu da kuma gargadinsu da aminci; ba tare da tsoro ba suka yi magana ga Manassa da mutanensa; amma an rena sakonnin; Yahuda mai ja da baya ba ta saurara ba. A matsayin tabbaci na abin da zai sami mutanen idan suka ci gaba ba tare da tuba ba, Ubangiji ya ƙyale a kama sarkinsu ta wani rundunar sojojin Assuriya, waɗanda 'suka ɗaure shi da sarkoƙi, suka kai shi Babila,' babban birninsu na ɗan lokaci. Wannan azaba ta dawo wa sarkin da hankalinsa; 'sai ya roƙi Ubangiji Allahnsa, ya ƙaskantar da kansa ƙwarai a gaban Allah na kakanninsa, ya kuma yi addu'a gare Shi: Sai Ya karɓi rokonsa, Ya ji kukansa, Ya kuma komo da shi Urushalima cikin mulkinsa. Sa'an nan Manassa ya sani cewa Ubangiji, Shi ne Allah.' 2 Tarihi 33:11–13. Amma wannan tuba, abin lura ko da yake take, ta zo a makare sosai da ba za ta ceci mulkin daga gurbataccen tasirin shekarun ayyukan bautar gumaka ba. Da yawa sun yi tuntube suka fadi, ba za su ƙara tashi ba har abada." Annabawa da Sarakuna, 382.

Manasse ya nuna "biyan farko" da ya fara "la'anar" "lokuta bakwai," wadda ita ce "fushin" na ƙarshe, gama "fushin farko" ya riga ya fara sa'ad da aka kai masarautar arewa bauta a shekara ta 723 K.H. Sa'an nan kuma a lokacin kifar da Jehoiakim, lokacin da aka kai Daniyel bauta, shekaru saba'in na bautar da Irimiya ya ambata suka fara a shekara ta 606 K.H. Sarakuna biyu bayan Jehoiakim, aka hallaka Urushalima, kuma sarkin Yahuda na ƙarshe, Zedekiya, ya gani da idanunsa sa'ad da aka kashe 'ya'yansa maza a gabansa, sa'an nan aka fitar masa da idanuwansa aka kuma kai shi bauta zuwa Babila.

Smith ya danganta dukan shari'ar ci gaba ga Zedekiya, kuma ya yi amfani da shari'ar Zedekiya a matsayin nassin hujja don zato nasa. Shari'ar Zedekiya, wanda shi ne "mugun sarki marar tsarki," ta nuna cewa za a kawar da rawanin Yahuza har sai Almasihu ya zo ya kafa mulki. Smith ya ce, "suna ƙarƙashin ikon mulkoki na duniya, kuma za su ci gaba da kasancewa haka har sai an saƙe kafa kursiyin Dawuda,—har sai Shi wanda shi ne magajinsa na gaskiya, Almasihu, Yariman salama, ya zo, sa'an nan kuma za a ba shi shi." A ranar 22 ga Oktoba, 1844, cikin cikas Daniyel

sura ta bakwai, ayoyi goma sha uku da goma sha huɗu, Almasihu, wanda aka wakilta a matsayin Dan mutum, ya zo a gaban Uba domin ya karɓi mulki.

Na gani cikin wahayoyin dare, ga shi kuma, wani mai kama da Dan Mutum yana zuwa tare da gajimaren sama, ya iso wurin Mai tsufan kwanaki, suka kuma kawo shi gabansa. Aka ba shi mulki, da ɗaukaka, da mulki na sarauta, domin dukan mutane, al'ummai, da harsuna su bauta masa. Mulkinsa madawwamiyar mulki ne, wanda ba zai shuɗe ba, mulkinsa kuma shi ne wanda ba za a hallaka ba. Daniyel 7:13, 14.

'Yar'uwa White ta tabbatar da cewa an cika Daniyel sura ta bakwai, da ayoyi na goma sha uku da goma sha huɗu, a ranar 22 ga Oktoba, 1844.

“Zuwan Almasihu a matsayin babban firist ɗinmu zuwa Wuri Mafi Tsarki, domin tsarkake Wuri Mai Tsarki, kamar yadda aka nuna a cikin Daniel 8:14; da zuwan Dan mutum zuwa ga Tsofaffin Kwanaki, kamar yadda aka gabatar a cikin Daniel 7:13; da zuwan Ubangiji zuwa Haikalinsa, kamar yadda Malachi ya annabta, duk bayanai ne na wannan abu guda; kuma wannan kuma an misalta shi da zuwan ango zuwa bikin aure, kamar yadda Almasihu ya bayyana a cikin misalin budurwai goma, na Matiyu 25.” The Great Controversy, 426.

Smith bai yi magana game da muhimmin ɓangaren “karshen fushin” ba. Ya kauce wa ƙa'idar Littafi Mai Tsarki wadda ta nuna cewa an rinjayi Yahuda a zamanin Manasseh, kuma bautar da ta fara sarakuna biyu kafin Zedekiya, ita ma ta nuna cewa Yahuda ta riga ta kasance ƙarƙashin mulkin Babila tun kafin Zedekiya ya gamu da ƙaddararsa. Duk da waɗannan bayyanannun abubuwan da ya kyale, har yanzu ya ce, “ga lokacin fushin Allah a kan mutanensa na alkawari; lokacin da za a tattake Wuri Mai Tsarki da runduna a ƙarƙashin ƙafa.” Saboda haka, kai tsaye yake danganta “lokacin fushin Allah” da Daniyel sura ta takwas, da tambayar aya ta goma sha uku ta “har yausha.” Amsar da ke aya ta goma sha huɗu kuwa, ita ce har zuwa 22 ga Oktoba, 1844.

Watsuwar zuwa bautar Babila tarihi ne mai ci gaba, wanda ya fara a shekara ta 677 K.H., ya kuma ci gaba har zuwa 1844. Wannan zamani ya yi daidai da shekaru dubu biyu da ɗari biyar da ashirin, wanda ba shakka shi ne “sau bakwai” na Littafin Firistoci ashirin da shida. Ƙarshen wannan lokaci a ranar 22 ga Oktoba, 1844, ya ba Daniyel shaida ta biyu ga “mar'eh vision” na dubu biyu da ɗari uku na yamma da safiya.

An gaya wa Jibrilu ya sa Daniyel ya fahimci wahayin nan, kuma abin da Jibrilu ya yi shi ne ya bayar da shaida ta biyu ga ranar ƙarewa ta Oktoba 22, 1844. Ba wai kawai ya bayar da shaida ta biyu domin tabbatar da ranar cikas annabce-annabcen lokaci biyu ba, amma kuma, kamar yadda Smith ya nuna daidai, tsawon lokacin da yake da alaƙa da wannan shaida ta biyu zuwa 1844, an riga an fayyace shi a aya ta goma sha uku a matsayin lokacin da za a tattake Wuri Mai Tsarki da rundunar a ƙarƙashin ƙafa. Tambayar da ke cikin aya ta goma sha uku ita ce, “Har yausha ne wahayin game da hadaya ta kullum, da laifin hallaka, zai kasance, har a ba da Wuri Mai Tsarki da rundunar a tattake su a ƙarƙashin ƙafa?” Wannan tsawon lokacin shi ne “sau bakwai” na Littafin Firistoci ashirin da shida.

Abin da Smith bai gani ba, ko kuwa ya kauce wa ganewa, shi ne cewa “fushin” da ke cikin aya ta goma sha tara, shi ne “karshen” wannan fushi. Idan akwai “ƙarshe”, to akwai kuma “farko”, kuma

Daniyel ya bayyana lokacin da “fushin farko” ya kare, a sura ta goma sha dāya. Yana bayyana sarautar papacy a lokacin Zamanin Duhu, kuma ya fadi cewa papacy za ta ci gaba da wadata har sai fushin ya cika, ko kuwa ya kare.

Sarkin kuwa zai aikata yadda yake so; zai daukaka kansa, ya mai da kansa babba fiye da kowane allah, kuma zai fadi abubuwa masu ban al’ajabi gāba da Allah na alloli, kuma zai ci nasara har sai an cika fushi; gama abin da aka kaddara za a aikata. Daniyel 11:36.

Aya ta talatin da shida an fahimce ta sosai a matsayin ayar da manzo Bulus ya sake fadi a ta’kaice a wasifikarsa ta biyu zuwa ga Tasalonikawa.

Kada wani ya rufe ku ta kowace hanya; gama wannan rana ba za ta zo ba, sai an fara samun babban ridda, kuma a bayyana mutumin zunubi, dan hallaka; wanda yake yi wa duk abin da ake kira Allah, ko abin da ake bautawa, gaba, yana kuma daukaka kansa bisa garesu duka; har ya zauna a cikin haikalin Allah kamar shi Allah ne, yana nuna kansa cewa shi Allah ne. 2 Tassalunikawa 2:3, 4.

“Mutumin zunubi” na Bulus, wanda kuma shi ne “dan hallaka,” wanda “yana gāba, yana kuma daukaka kansa bisa dukan abin da ake kira Allah, ko abin da ake bauta wa,” shi ne kuma “sarkin” nan wanda “zai aikata yadda ransa yake so; zai daukaka kansa, ya kuma girmama kansa bisa kowane allah.” Duka nassosin biyu suna nufin papon Roma ne. Daniyel ya rubuta cewa papon zai yi nasara, wato zai ci gaba, har sai “fushin ya cika.” Fushin da ke aya ta talatin da shida an riga an “kaddara” shi. Kalmar “kaddara” tana nufin “raunata”.

Matsayin papanci ya sami “rauni mai kisa” nasa a shekara ta 1798, kuma a wancan lokaci ne aka cika ko aka kare “fushin farko.” Kalmar “cika” na nufin karewa ko dainawa. Karshen “fushin” a cikin sura ta takwas, aya ta goma sha tara, ya nuna karshen lokacin da ya kamata a tattake Wuri Mai Tsarki da runduna a farkashin kafa. Ya kare ne a 1844, amma “fushin” na “farko” ya kare ne a 1798.

“Fushin na karshe” ya kare a shekara ta 1844, bayan shekara dubu biyu da dari biyar da ashirin tun bayan da Sarki Manassa ya shiga bauta zuwa Babila ta hannun Assuriyawa a shekara ta 677 K.H. “Na farko” fushin ya kare a shekara ta 1798, bayan shekara dubu biyu da dari biyar da ashirin tun bayan da aka kai masarautar arewacin Isra’ila cikin bautar talala ta hannun Assuriyawa a shekara ta 723 K.H.

Akwai farin abin da za a fada game da boyayyun “lokatai bakwai” a cikin littafin Daniyel, kuma za mu tattauna hakan a makalarmu ta gaba.

“‘Ka rubuta wa mala’ikan ikilisiyar Lawodikiya cewa: Ga abin da Amin, Mashaidi mai aminci kuma na gaskiya, farkon halittar Allah, yake fadi; Na san ayyukanka, cewa ba ka da sanyi, ba ka da zafi: da ma kana da sanyi ko kuma kana da zafi. Saboda haka, domin kai dumi-dumi ne, ba mai sanyi ba, ba mai zafi ba, zan tofar da kai daga bakina. Domin kana cewa, Ni mai arziki ne, na karu da dukiya, ba ni da bukatar kome; alhali kuwa ba ka sani ba cewa kai abin tausayi ne, kuma abin bankyama, kuma matalauci ne, kuma makaho ne, kuma tsirara ne.’”

“A nan Ubangiji yana nuna mana cewa sakon da ya kamata masu hidima waɗanda Ya kira domin su gargadi mutane su kai wa mutanensa ba sakon salama-da-aminci ba ne. Ba na ka’idar tunani kadai ba ne, amma na aikace-aikace ne a kowane fanni. An wakilta mutanen Allah a cikin sakon zuwa ga mutanen Laodicea a matsayin waɗanda suke cikin matsayin tsaron jiki na zahiri. Suna cikin walwala, suna gaskata kansu suna cikin matsayi mai daukaka na nasarorin ruhaniya. ‘Domin kana cewa, Ni mai arziki ne, na faru da dukiya, ba ni da bukatar kome; alhali kuwa ba ka sani ba cewa kai abin tausayi ne, kuma matalauci, kuma makaho, kuma tsirara.’”

“Wace irin babbar ruɗu ce za ta iya sauka a kan tunanin mutane fiye da wannan tabbaci cewa suna daidai, alhali kuwa gaba daya suna cikin kuskure! Sakon Shaidar Gaskiya yana samun mutanen Allah cikin ruɗu mai baƙin ciki, duk da haka masu gaskiya ne a cikin wannan ruɗun. Ba su san cewa halinsu abin tausayi ne a gaban Allah ba. Yayinda waɗanda ake yi wa magana suna ta yi wa kansu kirari cewa suna cikin matsayi mai daukaka na ruhaniya, sakon Shaidar Gaskiya yana karya kwanciyar hankalinsu ta wurin razanarwar bayyananniyar hukunci game da ainihin halinsu na makanta ta ruhaniya, talauci, da kaito. Wannan shaida, mai tsanani da kaifi kwari, ba za ta iya zama kuskure ba, domin Shaidar Gaskiya ce take magana, kuma dole ne shaidarsa ta zama daidai.” Testimonies, juzu’i na 3, 252.